

Державна стратегія управління лісами України до 2035 року

Київ 2020

I. Передумови розроблення Стратегії

1. Загальні положення

Ця Стратегія визначає стратегічні цілі та шляхи їхньої реалізації з метою забезпечення сталого ведення та управління лісовим та мисливським господарством.

Стратегія спрямована на визначення завдань та інструментів для розв'язання екологічних, економічних та соціальних проблем лісового господарства України та створення умов для його сталого розвитку з урахуванням географічних та інших особливостей.

Необхідність підготовки Стратегії викликана розумінням надзвичайно важливої ролі лісів для екологічної, економічної та соціальної стабільності держави, особливо в умовах зміни клімату, необхідності системного удосконалення ведення лісового господарства в Україні для забезпечення довгострокових інтересів держави на основі поєднання принципів державного регулювання з механізмами ринкових відносин з огляду на цілі децентралізації влади, збільшення кількості робочих місць, зайнятості сільського населення, мінімізації корупційних ризиків та вчинення правопорушень, утвердження відкритих, прозорих механізмів прийняття управлінських та кадрових рішень і першочергового забезпечення вітчизняних виробників сировиною шляхом створення прозорого ринку деревини.

Стратегія розроблена з урахуванням потреби здійснення єдиної державної політики у сфері лісових відносин, змін, які відбулися у лісовому господарстві за останні роки, та міжнародних зобов'язань України.

2. Проблеми лісового господарства, для розв'язання яких розроблена Стратегія

- 2.1 необхідність забезпечення балансу між екологічними, економічними та соціальними функціями ведення лісового господарства;
- 2.2 недосконалий розподіл функцій управління, що призводить в окремих випадках до дублювання функцій або втрати їхнього виконання;
- 2.3 високий рівень корупції та незаконної діяльності в лісах;

- 2.4 дисбаланс фінансового забезпечення лісогосподарської діяльності, відсутності належного фінансування заходів з ведення лісового господарства та дефіцит відповідних фахівців у галузі;
- 2.5 погіршенні санітарного стану лісів;
- 2.6 застаріла інформація щодо лісів та лісового господарства України;
- 2.7 ускладнення реалізації прав власності (користування) на ліси;
- 2.8 відсутність механізмів управління лісами комунальної власності;
- 2.9 відсутність економічних механізмів стимулювання запровадження природозберігаючих технологій або їх елементів, охорони, захисту, розширеного відтворення лісів, в тому числі на землях приватної власності;
- 2.10 відсутність прозорого механізму продажу деревини; незаконні рубки та обіг незаконно добутої деревини;
- 2.11 низька довіра до лісівника у суспільстві;
- 2.12 низька відвідуваність лісів громадянами для рекреаційних цілей;
- 2.13 недостатній рівень рекреаційної та екоосвітньої інфраструктури в лісах - місцях масового відпочинку населення.

3. Місія та Візія 2035

Місія – ефективне управління лісами на основі забезпечення сталого ведення лісового господарства, збереження біорізноманіття, адаптованого до кліматичних змін лісового господарства, популяризація професії лісівника у суспільстві, забезпечення фінансової стабільності лісової галузі та формування сприятливих умов для активізації розвитку деревообробної та суміжних галузей економіки України.

Візія 2035 – ліси України управляються стало для забезпечення їх стійкості, життєздатності, продуктивності, багатофункціональності, для забезпечення економічних, соціальних, екологічних та культурних переваг для нинішніх та майбутніх поколінь.

Забезпечений природоохоронний та економічний потенціал лісів, їх адаптація до змін клімату, зменшено деградацію лісів за рахунок збільшення площі та продуктивності лісів, що в результаті покращило стан довкілля і якість життя громадян.

Ключові індикатори 2035

1. Збільшення лісистості території країни до 18 % .
2. Збільшення загального запасу лісів України до 2.5 млрд м3.
3. Збільшення рівня емісії/поглинання вуглекислого газу лісами України в 2035 році до 75,6 млн тон CO₂-еквіваленту/рік.
4. Збільшення продуктивності та стійкості лісів, в тому числі:
 - a) Зменшення площ чистих насаджень сосни звичайної, дуба звичайного та бука лісового, ялини європейської за рахунок збільшення площ мішаних насаджень з перевагою головної породи та введення відповідних листяних порід під намет насадження.
 - b) Зменшення площ лісів з низькою повнотою в лісах доступних до експлуатації.
 - c) Поступове зменшення сумарної площі суцільних рубок лісів.
 - d) Збільшення площ лісів головних лісоутворюючих порід (дуб звичайний, сосна звичайна, бук лісовий інші) природнього походження, які виникли завдяки активним заходам сприяння природному відновленню лісів та несучільним рубкам.
 - e) Зменшення обсягу деревини, яка заготовлюється під час санітарних рубок.
 - f) Збільшення площ насаджень зі складною вертикальною та горизонтальною структурою
5. Зменшення річної площі лісових пожеж особливо великого розміру в Україні.
6. Забезпечення системи відео спостереження для виявлення лісових пожеж на ранній стадії на 100%.
7. Нове будівництво та ремонт 7,5 тис. км. лісових доріг.
8. Оновлення парку протипожежної техніки на 100% та відновлення авіа патрулювання лісів.
9. Створення трьох лісонасіневих заводів з вирощування посадкового матеріалу із закритою кореневою системою.
10. Створення трьох регіональних лабораторій для генетичних досліджень якості насінневого матеріалу.
11. Створення трьох лабораторій біологічного захисту лісів.
12. Оновлення деталізованих положень для 500 заказників та планів управління територіями для 100 об'єктів Смарагдової мережі.

13. Збільшення кількості туристів, що скористалися об'єктами лісової рекреаційної інфраструктури, до 10 млн осіб на рік.
14. Запровадження системи моніторингу лісового біорізноманіття та інвазивних видів в лісовому господарстві як складової загальнодержавної системи моніторингу довкілля.
15. Отримання належного охоронюваного статусу, зафіксованого у лісогосподарській документації усіма ідентифікованими місцями проживання/зростання охоронюваних видів.
16. Запровадження прозорих правил торгівлі деревиною.
17. Створення та функціонування єдиної Інтернет платформи, на якій зібрані всі ІТ рішення стосовно лісового господарства, включно з публічно доступною повною базою даних усіх аспектів діяльності лісового господарства.
18. Зміна системи оподаткування, шляхом запровадження єдиного лісового податку.
19. Реформування державної лісової охорони.
20. Забезпечення повноцінного фінансування лісогосподарських заходів.

II. Існуючий стан лісового господарства України

Загальний опис

Загальна площа лісових ділянок, що належить до лісового фонду України, становить 10,4 млн га, в тому числі вкриті лісовою рослинністю - 9,6 млн га.

Лісистість України становить 15,9%. Незважаючи на невелику лісистість території, Україна займає у Європі 9-те місце за площею лісів та 6-те місце за запасами деревини. Лісорослинні умови в Україні неоднорідні, тому ліси по території держави розміщені нерівномірно. Лісистість варіює від 3,7% в Запорізькій до 51,4% в Закарпатській областях.

Половина лісів України належить до штучно створених і потребує посиленого догляду. Близько 0,8 млн. гектарів лісів, що належали колишнім колективним господарствам, знаходяться на землях запасу і перебувають у незадовільному стані (самовільно вирубуються, гинуть від пожеж, хвороб, шкідників тощо).

В умовах зміни клімату потребують перегляду застарілі підходи до ведення лісового господарства, які не забезпечують належної стійкості лісів до змін. Окремим важливим аспектом є охорона лісового біорізноманіття: централізовані системи моніторингу біорізноманіття в лісах не розроблені та не впроваджені, як наслідок - достовірні дані про стан та динаміку лісового біорізноманіття відсутні. Не впроваджуються заходи, необхідні для попередження деградації лісового біорізноманіття та лісів в цілому

Існує нагальна потреба в удосконаленні системи інформаційного забезпечення лісоуправління на засадах запровадження національної інвентаризації лісів та удосконалення моніторингу лісів. Також потребує суттєвого реформування система лісовпорядкування.

Основними факторами, що зумовлюють скоєння незаконних рубок є:

- складне соціально-економічне становище громадян;
- лісові масиви на землях запасу сільських рад, належним чином не охороняються і не контролюються;

- неврегульованість правового статусу полезахисних лісових смуг, які перебували у власності колективних сільськогосподарських підприємств;
- відсутність можливості мати достойний легальний заробіток, наявність великої кількості приватних деревообробних пунктів, які скуповують незаконно добуту деревину та уникають покарань;
- неможливість повноцінного виконання функції державної лісової охорони в південних та східних областях України внаслідок відсутності належного фінансування.

На виконання Указів Президента України та завдань Уряду України прийнято дві постанови Кабінету Міністрів України, які сприятимуть подоланню тіньових схем у лісовій галузі України, зокрема щодо запровадження електронного обліку деревини та проведення продажу деревини в електронній формі. Разом з цим вони не вирішують проблеми нелегальних рубок повністю поки в Україні існує попит на нелегально заготовлену деревину та законодавчо не врегульовані питання продажу необробленої деревини.

Тривають роботи щодо забезпечення доступу громадськості до інформації щодо використання лісових ресурсів. На офіційному сайті адміністратора єдиної державної системи електронного обліку деревини ДП «Лісогосподарський інноваційно-аналітичний центр» вже реалізовано можливість перевірки законності заготівлі деревини. Разом з тим, доступ зацікавлених сторін до основної інформації про ліси України є утрудненим. Відсутні належні механізми, які б дозволяли зацікавленим сторонам (зокрема місцевим громадам) забезпечувати врахування власних інтересів при веденні лісового господарства.

Фінансова система лісового господарства в сучасних умовах є недосконалою. Бюджетне фінансування лісогосподарської діяльності є недостатнім, його частка в загальних витратах протягом десятиріччя складала близько 30%, але в останні роки кошти не надавалися. При тому, ліси України виконують переважно захисні, рекреаційно-оздоровчі, природоохоронні функції; значна частина лісів Півдня та Сходу України не відносяться до експлуатаційних, що обумовлює суттєву бюджетну підтримку для забезпечення належного ведення лісового господарства в екстремальних природних умовах.

Значне навантаження на підприємства складає сплата земельного податку з лісового фонду, який державні підприємства повинні сплачувати щорічно до місцевого бюджету у розмірі 135 млн грн. Разом з тим, за використання лісових ресурсів ті ж самі держані підприємства повинні сплачувати щорічно рентну плату у розмірі 1 млрд грн і таким чином мати подвійне оподаткування лісового фонду з різними базами оподаткування.

Спостерігається відставання лісової науки і освіти від світового рівня, в першу чергу, через невідповідність їх матеріальної бази зазначеному рівню.

Лісове господарство ведеться за застарілими нормативами, які не враховують сучасні реалії змін клімату і не базується на результатах сучасних наукових досліджень. Це, в свою чергу, призводить до значного падіння рівня практичного навчання студентів лісових факультетів на місцях виробничих практик у підприємствах, який не відповідає їх рівню теоретичної підготовки.

Потребує удосконалення система ведення мисливського господарства в напрямку суттєвого підвищення його економічної ефективності.

Система управління лісами та характеристика виконуваних функцій

Однією із особливостей лісового господарства держави досі є багатовідомча структура використання лісів, що ускладнює реалізацію єдиної лісової політики в країні.

Відповідно до статті 56 Земельного кодексу України та статті 7 Лісового кодексу України ліси України можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності. Переважна більшість лісів перебуває у державній власності. В процесі розмежування земель до комунальної власності можуть бути віднесені близько 1,3 млн. га (13%) земельних ділянок лісгосподарського призначення, що знаходяться у постійному користуванні комунальних підприємств, підпорядкованих органам місцевого самоврядування. Частка лісів приватної власності становить менше 0,1% загальної площі лісових земель. Близько 800 тис. га лісових земель державної власності не надані в користування та віднесені до земель запасу. В Україні історично сформована ситуація із закріпленням

державних лісів за численними постійними лісокористувачами (для ведення лісового господарства ліси надані в постійне користування підприємствам, установам і організаціям кількох міністерств і відомств).

Повноваження щодо управління лісами закріплені в Лісовому кодексі України і відповідають положенням Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» відповідно до якого профільне Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України формує лісову політику, а Держлісагентство її реалізує.

Міжнародна співпраця у сфері управління лісами.

Україна активно бере участь у міжнародному співробітництві. Серед міжнародних зобов'язань України у галузі лісового господарства є добровільні та юридично обов'язкові зобов'язання європейського та глобального масштабу. Зокрема:

- Добровільні зобов'язання України в рамках виконання «Стратегічного плану ООН щодо лісів на період 2017-2030 роки», які включають бачення України стосовно виконання глобальних цілей стосовно лісів.
- Добровільні зобов'язання України в рамках національного досягнення цілі 15 збалансованого розвитку «Збереження екосистем суші».
- Добровільні зобов'язання України в рамках співпраці з процесом «Лісова Європа».
- Юридично обов'язкові зобов'язання в рамках виконання Протоколу про стале управління лісами в рамках Карпатської конвенції.
- Зобов'язання в рамках Бернської конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі.
- Зобов'язання в рамках Конвенції про біологічне різноманіття.

Крім того існують добровільні зобов'язання стосовно надання міжнародної звітності в рамках глобальної оцінки лісових ресурсів та звітності стосовно виконання загальноєвропейських критеріїв та індикаторів сталого лісоуправління (надання звітності синхронізовано один раз на 5 років).

З огляду на імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом та його державами-членами, з іншої сторони офіційно співпраця здійснюється в рамках Підкомітету Україна-ЄС

Комітету Асоціації Україна – ЄС у торгівельному складі стосовно виконання статті 294 вищезазначеної угоди.

Двостороннє співробітництво здійснюється з Турецькою, Польською, Австрійською, Словацькою Фінляндською Республіками, Словенією, Республікою Білорусь в рамках міждержавних та відомчих угод та меморандумів про взаєморозуміння.

III. Стратегічні цілі

1. Ефективне управління лісами

- зміна моделі та механізмів державного управління в сфері лісового та мисливського господарства;
- оптимізація та реорганізація структури і функцій суб'єктів господарювання державної власності в лісовій сфері;
- удосконалення системи оподаткування та фінансування лісогосподарської діяльності, встановлення справедливої бази оподаткування для постійних лісокористувачів;
- державне стимулювання розвитку господарської діяльності у деревообробній галузі з отриманням доданої вартості;
- зміна правил здійснення лісогосподарських заходів, спрямування на наближені до природи методи лісництва та несуцільні види рубок;
- забезпечення прозорості лісогосподарської діяльності в частині відкритого електронного ринку продажу деревини;
- впровадження нової системи організації охорони і захисту лісів, попередження незаконних рубок та обігу незаконно заготовленої деревини;
- розроблення комплексу заходів щодо запобігання збуту нелегально заготовленої деревини;
- розроблення та впровадження програм реабілітації стану лісів та відновлення лісових ресурсів в результаті військових дій на Сході України;
- покращення методів управління лісовими об'єктами природно-заповідних територій, у зоні відчуження та у Південно-східному регіоні України.

2. Забезпечення екологічної стійкості

- збільшення площі лісів, підвищення їхньої стійкості та продуктивності, нарощення екологічного та ресурсного потенціалу лісів;
- збільшення поглинання й утримання вуглецю;
- адаптація лісів до змін клімату та перехід на наближені до природи методи лісництва із формуванням лісів природного складу і структури;
- удосконалення існуючої системи охорони лісів від пожеж;

- збереження та відтворення генетичного різноманіття лісів;
- охорона ґрунтів та вод, збереження видів та біорізноманіття;
- захист старовікових та інших особливо цінних лісів;
- збереження лісів, що утворилися природним шляхом на деградованих та землях сільськогосподарського призначення, що не обробляються;
- розроблення системи захисту насаджень від шкідників та хвороб лісу;
- розвиток захисного лісорозведення та агролісомеліорації;
- боротьба з інвазійними чужорідними видами;
- розвиток мисливського господарства;
- оновлення підходів до ведення лісового господарства у зоні відчуження, зоні ООС та у Південно-східному регіоні України.

3. Забезпечення вагомого внеску лісів в розвиток економіки

- Підвищення економічного потенціалу лісів;
- впровадження прозорого ринку деревини;
- підвищення конкурентоздатності лісгосподарського виробництва;
- формування загальнодержавного балансу заготівлі та споживання деревини;
- популяризація використання виробів з деревини в суспільстві;
- поліпшення інвестиційної привабливості лісового сектору економіки для створення задіяних у ньому мікро, малих, середніх та великих підприємств;
- удосконалення системи оподаткування та фінансування лісгосподарської діяльності, встановлення справедливої бази оподаткування для постійних лісокористувачів, що надасть додаткові можливості для розвитку;
- запровадження системи економічних стимулів, пільг, дотацій для активізації суб'єктів господарювання у деревообробній галузі, які використовують безвідходний цикл переробки деревини;
- розвиток державно-приватного партнерства;
- монетизація еко-системних послуг лісового господарства та збільшення їхньої частки;
- популяризація і ефективне впровадження використання не деревинних ресурсів лісу;

- Розвиток лісової транспортної інфраструктури.

4. Рекреація та відкрите суспільство

- Розвиток екологічного туризму, покращення надання соціальних послуг в лісі, рекреаційного використання лісів;
- підвищення якості та доступності інформації про ліси та лісове господарство;
- впровадження інформаційних технологій у систему управління лісами та підвищення прозорості даних стосовно лісів та лісового господарства;
- моніторинг стану лісів, інвентаризація та ефективне управління даними.

5. Дослідження та освіта

- Підвищення кваліфікації людей, які працюють в лісі та з його ресурсами;
- розвиток науки, впровадження наукоємних технологій і методик у виробництво, обмін досвідом.
- розробка якісних типових програм підготовки бакалаврів та магістрів лісового господарства.

IV. Шляхи реалізації стратегії згідно стратегічних цілей

1. ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЛІСАМИ

Ефективне управління лісовою галуззю передбачає побудову збалансованої системи правовідносин між суб'єктами лісового господарства з урахуванням попередження можливого конфлікту інтересів.

Засобом досягнення цієї цілі є чітке відокремлення функцій формування лісової політики, регуляторних функцій і моніторингу, контролю та здійснення економічної діяльності.

Кожна з цих функцій повинна бути реалізована такими чином, щоб забезпечити баланс повноважень між суб'єктами управління лісовою галуззю.

Управління лісами передбачає можливість участі широкого кола зацікавлених осіб на різних етапах і стадіях прийняття рішень щодо управління та менеджменту лісів, в межах чинного законодавства і відповідно до встановлених процедур.

1.1 Формування державної політики

Ця функція повинна стати базовою для центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері лісового господарства визначає пріоритетні напрями та стратегію розвитку у сфері лісових відносин, відповідає за розробку, підготовку та прийняття нормативно-правових актів та усіх стратегічних документів на національному рівні.

1.2 Реалізації державної політики

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства:

- вносить пропозиції щодо формування державної лісової політики;
- здійснює видачу дозвільних документів та ліцензій;

- спрямовує і координує діяльність державно лісової охорони та лісової охорони інших постійних лісокористувачів і власників лісів;
- організовує та координує роботи із здійснення лісовпорядкування, державного лісового кадастру, обліку, моніторингу та національної інвентаризації лісів;
- організовує та підтримує роботу IT рішень та Єдиного Інтернет порталу на якому буде зосереджена наступна інформація стосовно усіх лісокористувачів незалежно від форми власності - моніторинг внутрішнього споживання деревини, узагальнені дані електронного обліку деревини, реєстр лісорубних квитків, реєстр постійних лісокористувачів, реєстр сертифікатів походження деревини, електронних аукціонів з продажу деревини, картографічні матеріали, таксаційні описи, проекти організації та розвитку лісового господарства, плани проведення рубок, інтерактивна публічна карта державного лісового кадастру, тематичні геопросторові дані, узагальнені дані національної інвентаризації лісів;
- координує наукову діяльність у лісовому господарстві;
- здійснює міжнародне співробітництво з питань ведення лісового господарства;
- здійснює моніторинг діяльності лісокористувачів всіх форм власності шляхом аналізу даних на Єдиному Інтернет порталі в сфері лісового господарства, готує аналітичні звіти за результатами моніторингу, надсилає звернення щодо виявлених порушень у відповідні правоохоронні та контрольні органи;
- надає юридичну, освітню, консультаційну підтримку лісокористувачам всіх форм власності.

1.3 Здійснення економічної діяльності

Ведення економічної діяльності у лісовій галузі передбачається сконцентрувати в межах новоствореного суб'єкту господарювання державної форми власності, який буде уповноважений здійснювати управління державними лісогосподарськими підприємствами. З врахуванням необхідності збереження за кожним підприємством статусу юридичної особи, а також заборони їх для приватизації.

Ці заходи стануть основою якісних змін в лісовому господарстві для більш економічно ефективного та дієвого управління лісовим господарством в Україні.

Основна метою діяльності новоствореного суб'єкта господарювання державної форми власності є побудова прозорої і ефективної системи управління державними лісогосподарськими підприємствами для одержання прибутку від комерційної діяльності з врахуванням необхідності збереження і примноження природних ресурсів країни та сталого розвитку лісового господарства.

Основними завданнями діяльності суб'єкту господарювання державної форми власності є:

- управління державним майном постійних лісокористувачів, оновлення основних засобів та матеріально-технічної бази лісогосподарських підприємств, забезпечення підприємств сучасним обладнанням для лісовирощування, охорони та захисту лісів є пріоритетними цілями з метою отримання доходу для його власника – держави;
- організація ведення лісового господарства охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів;
- ведення мисливського господарства, охорони, відтворення та раціонального використання державного мисливського фонду;
- вирівнювання фінансових дисбалансів, збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів;
- здійснення заходів зі збереження біорізноманіття ;
- ведення рекреаційної діяльності;
- популяризація серед населення значення збереження і раціонального використання лісів; залучення громадськості до справи відтворення та охорони лісів.

1.4 Контроль за веденням лісового господарства

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, забезпечує формування системи контролю за веденням лісового господарства в Україні шляхом визначення відповідальних підвідомчих установ та їх повноважень в сфері контролю за здійсненням лісогосподарських заходів.

1.5 Врегулювання прав власності на ліси:

Державні ліси:

Ведення лісового господарства в державних лісах повинно бути ефективним і прозорим. Не допускається приватизація та концесія лісів державної форми власності.

Пріоритетним завданням для державних лісогосподарських підприємств є оформлення правовстановлюючих документів на право постійного користування земельними ділянками в лісах, процедура оформлення яких має бути спрощена.

Має бути здійснена інвентаризація та оцінка лісів державної форми власності на предмет виконуваних ними функцій.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства здійснює регулювання та моніторинг дотримання лісогосподарських заходів в лісах державної форми власності та надає юридичну, освітню, консультаційну підтримку.

Комунальні ліси:

Ведення лісового господарства в комунальних лісах повинно відбуватись за тими ж правилами, що і у державних лісах.

Пріоритетним завданням для комунальних лісогосподарських підприємств є оформлення правовстановлюючих документів на право постійного користування земельними ділянками в лісах, процедура оформлення яких має бути спрощена.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового господарства здійснює регулювання та моніторинг дотримання лісогосподарських заходів в лісах комунальної форми власності та надає юридичну, освітню, консультаційну підтримку комунальним лісокористувачам.

Комунальні ліси, площа та стан деревостанів яких є недостатнім для забезпечення ефективного ведення лісового господарства повинні бути переданими, за згоди відповідного органу місцевого самоврядування, у державну власність.

Комунальні ліси, які виконують в першу чергу екологічні та рекреаційні функції повинні фінансуватись за рахунок коштів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища.

Приватні ліси:

Ведення лісового господарства в існуючих приватних лісах повинно відбуватись за тими ж правилами, що і у державних лісах.

Передача лісів державної та комунальної власності у приватну власність забороняється.

Нові приватні ліси можуть створюватись виключно шляхом надання статусу земель лісового фонду існуючим самосійним лісам та шляхом лісорозведення.

Для новостворених приватних лісів повинні бути розроблені спрощені правила ведення лісового господарства.

Має бути спрощена процедура переведення земель сільськогосподарського призначення приватної власності в землі лісового фонду.

2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ

Основна мета забезпечення можливості лісовому господарству швидко і ефективно реагування на виклики, які виникають.

Визначено комплекс заходів з метою збереження та збільшення лісів, підвищення стійкості до шкідників і змін клімату:

1. Збільшення площі лісів, підвищення стійкості та якості лісів, нарощення екологічного та ресурсного потенціалу лісів.

1.1. Збільшення площ лісів України повинно відбуватись шляхом:

- розроблення загальнодержавної програми збільшення лісистості, яка би передбачала методи, шляхи та стимули створення нових насаджень за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;

- збереження самосійних лісів на сільськогосподарських угіддях та перевод їх до лісового фонду і стимулювання створення приватної та комунальної власності на таких землях;
- лісорозведенням на деградованих та малопродуктивних землях, виведених з сільськогосподарського обігу, з обов'язковим врахуванням природних умов місцевості і відмовою від заліснення екологічно важливих ділянок степів та лук;
- запровадження механізмів стимулювання лісорозведення приватними власниками земель;
- відмовою від передачі земель лісового фонду під інші форми землекористування за винятком випадків коли така передача здійснюється для суспільно важливих цілей.

1.2. Для підвищення продуктивності лісів та нарощення екологічного та ресурсного потенціалу лісів необхідно:

- проводити переформування штучних та похідних лісів у наближені до природних різновікові та мішані ліси в залежності від певних ґрунтово-кліматичних умовах;
- в неексплуатаційних категоріях лісів спрямовувати зусилля на відмову від суцільних рубок, проводити заготівлю деревини в них вибіркоким способом;
- збільшити обсяг проведення рубок догляду в лісах;
- відмовитись від використання при лісовідновленні інвазійних порід дерев крім випадків, передбачених чинним законодавством.

2. Збільшення поглинання й утримання вуглецю лісами

2.1 Впровадження компенсаційних механізмів, щодо зменшення емісії та збільшенням абсорбції вуглекислого газу лісовою галуззю та/або окремими лісокористувачами.

2.2 Лісоуправління повинно враховувати необхідність підтримання функції накопичення вуглецю.

2.3 Для зменшення негативного впливу традиційної енергетики, і, водночас, уникнення надмірного енергетичного впливу на ліси при зростанні вжитку деревної біомаси в енергетиці, доцільно створювати енергетичні плантації із швидкоростучих не інвазійних видів дерев на

землях сільськогосподарського призначення, з метою подальшого використання отриманої з них біомаси.

3. Адаптація лісів до змін клімату та перехід на наближені до природи методи лісівництва із формуванням лісів природного складу і структури;

3.1 Необхідні заходи з адаптації лісів до зміни клімату, і збільшення стійкості лісів до кліматичних змін:

- вдосконалення нормативно-правової бази, щодо проведення рубок формування і оздоровлення лісів та правил рубок головного користування в лісах України з врахуванням необхідності адаптації лісів до змін клімату;
- перехід на вирощування та формування лісів, наближених до природних, різнопородних та різновікових, з використанням місцевих порід дерев, стійких до кліматичних змін в сприятливих ґрунтово-кліматичних умовах;
- максимальне використання природного поновлення для відтворення лісів;
- проведення заходів із збереження та відтворення генетичного різноманіття лісів;
- проведення заходів з попередження розповсюдження та боротьби з інвазійними чужорідними видами;
- проведення заходів, направлених на попередження ерозії на лісосіках, особливо в горах;
- використання природозберігаючих технологій лісозаготівлі, особливо в гірській місцевості;
- впровадження сучасних (інноваційних) технологій у лісовирощуванні, догляді за лісом, охороні і захисті лісів.

4. Удосконалення існуючої системи охорони лісів від пожеж

Створення національної системи охорони ландшафтів від пожеж, яка повинна забезпечити скоординовані та уніфіковані дії відомств та служб у плануванні, попередженні та гасінні пожеж, а також відновленні лісів, пройдених пожежами з метою вирощування стійких, суспільно привабливих лісів та забезпечення економічно прибуткового лісового господарства. Крім того необхідно забезпечити оновлення парку

протипожежної техніки, авіапатрулювання та системи телевізійного спостереження для виявлення лісових пожеж на ранніх стадіях.

5. Збереження та відтворення генетичного різноманіття лісів

5.1 Захист старовікових та інших особливо цінних лісів.

- Всі ідентифіковані праліси, квазіпраліси та природні ліси мають підлягати охороні в складі пралісових пам'яток природи, природних заповідників, заповідних зон національних парків або біосферних заповідників, із дотриманням режиму повного не втручання в природні процеси, включно із встановленням необхідної буферної зони навколо відповідно до чинного законодавства.
- Ідентифіковані праліси як еталонні ділянки недоторканих або малозмінених лісів мають підлягати регулярному моніторингу на основі затвердженої відповідної методики на предмет довгострокових змін в лісовому покриві.
- На основі кращих практик сертифікації, в законодавство внесено поняття особливі цінності для збереження та репрезентативних ділянок.

Особливо цінні ліси повинні включати унікальні за породним складом, продуктивністю та генотичними властивостями лісові ділянки, а також ділянки, на яких зростають реліктові, ендемічні види дерев, що мають велике наукове значення. Репрезентативні ділянки мають забезпечувати збереження у природному стані типових для лісових господарств деревостанів природного походження.

- Мережа виділених особливо цінності для збереження та репрезентативних ділянок охоплює все розмаїття лісів, а управління окремих об'єктів спрямоване на підтримання їх цінностей.

6. Розроблення системи захисту насаджень від шкідників та хвороб лісу.

- Вдосконалення нормативно-правової бази стосовно порядку та принципів діяльності державних спеціалізованих лісозахисних підприємств.
- Санітарні рубки повинні бути орієнтовані на оперативне вилучення свіжезаражених дерев і на боротьбу з конкретними шкідниками, а не відмерлих сухостійних дерев. Вилучення мертвої деревини з лісу повинно бути обмежене в неексплуатаційних категоріях лісів, як і

проведення санітарних рубок в лісах природно заповідного фонду, крім випадків передбачених законодавством.

7. *Розвиток захисного лісорозведення та агролісомеліорації.*

- Лісосмуги повинні бути обліковані, проінвентаризовані та взяті на баланс, відповідними користувачами та власниками земель, органами місцевого самоврядування або іншими установами, організаціями, залежно від місця їх розташування і призначення.
- Управління лісосмугами має здійснюватися на основі розроблених планів управління ними; господарська діяльність має спрямовуватися виключно на підтримання стану лісосмуг.
- Відповідальні установи та організації, на балансі яких рахуватимуться лісосмуги, мають відповідати за підтримання лісосмуг у потрібному і характерному для конкретних умов стані.
- Лісосмуги мають бути забезпечені від зменшення площі і зміни цільового призначення з лісів на інше, за винятком окремих виняткових випадків з метою забезпечення суспільного інтересу.

8. *Боротьба з інвазійними чужорідними видами.*

- Обмеження використання інвазійних видів при лісовідновленні та лісорозведенні;
- запровадження моніторингу інвазійних видів рослин в лісах;
- обмеження використання чужорідних неінвазійних видів при лісовідновленні та лісорозведенні.

9. *Розвиток мисливського господарства*

Удосконалення державної політики у галузі мисливського господарства, шляхом:

- 9.1 Реформування мисливського господарства з метою створення чіткої структури управління мисливським господарством та контролю за ним від місцевого, регіонального та державного рівнів;
- 9.2 підготовки, внесення та прийняття змін до законів України «Про мисливське господарство та полювання», «Про тваринний світ», «Про природно-заповідний фонд України», Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України, інших законодавчих актів, що регулюють відносини та встановлюють

відповідальність у сфері охорони та використання об'єктів тваринного світу та середовища їх існування, у тому числі з метою:

- спрощення процедури надання в користування мисливських угідь, створення прозорого та конкурентного механізму цієї процедури, оптимізації розмірів площі мисливських угідь, що надаються одному користувачу;
- врегулювання взаємовідносин між користувачами мисливських угідь і власниками та користувачами земельних ділянок; розробка принципів та механізму відшкодування збитків, завданих сторонами відносин одна одній;
- створення механізмів стимулювання розвитку мисливських господарств, мисливських ферм, мисливських вольєрних господарств, мисливського туризму та трофейного полювання, ринку мисливських послуг і продукції мисливського господарства;
- вдосконалення норм і порядку управління популяціями мисливських тварин, затвердження правил державного обліку мисливських тварин і обсягів їх добування;
- розробки порядку регулювання чисельності тварин, визнаних шкідливими для мисливського та сільського господарства, а також для життя та здоров'я населення;
- посилення державного контролю за виконанням вимог чинного законодавства, норм і правил щодо збереження диких тварин та середовища їх існування, посилення відповідальності за їх порушення як громадянами, так і підприємствами;
- впровадження інтенсивних форм ведення мисливського господарства в практику роботи господарств.

9.3 Популяризації мисливства як елементу культури народу та методу збереження біорізноманіття.

Роз'яснення населенню ролі сучасного мисливського господарства в справі збереження диких тварин та середовища їх існування; пропагування досягнень мисливського господарства, ролі та значення його працівників у збереженні тваринного світу та економічного розвитку регіону; виховання у населення почуття патріотизму, бережливого ставлення до довкілля; формування позитивного іміджу мисливця.

- 9.4 Запровадження системи моніторингу рідкісних видів тварин, що враховуватиме особливості біології видів та організаційні особливості мисливських господарств.
- 9.5 Мисливський менеджмент має бути спрямований на підтримку існуючих та створення нових популяцій рідкісних видів, в тому числі шляхом розведення і випуску тварин в природні умови

10. Збереження біологічного різноманіття

- 10.1 Збереження біорізноманіття має забезпечуватися через мережу створених об'єктів природно-заповідного фонду, виділених пралісів, квазіпралісів та природних лісів, об'єктів Смарагдової мережі, особливо цінних для збереження ділянок, та шляхом врахування специфічних вимог по охороні конкретних видів та оселищ як (і особливо) в межах наведених вище об'єктів, так і поза їхніми межами.
- 10.2 Мережа об'єктів природно-заповідного фонду та природоохоронних територій має враховувати репрезентативне охоплення особливо цінних лісових оселищ та місць проживання рідкісних видів тварин і рослин, і таким чином забезпечення повноцінного виконання природоохоронних функцій лісу. Мережа особливо цінних для збереження лісів доповнює мережу об'єктів ПЗФ та включати рідкісні в межах лісгоспу оселища, місця проживання або зростання рідкісних видів рослин і тварин, місця концентрації тварин, сполучні території та інші лісові ділянки, що несуть значну для біорізноманіття роль.
- 10.3 Моніторинг біорізноманіття (щонайменше на прикладі певних індикаторних видів/оселищ і щонайменше в межах об'єктів природно-заповідного фонду) має забезпечуватися при проведенні лісовпорядкування; визначено та затверджено методику, за якою має здійснюватися даний моніторинг.
- 10.4 Положення про об'єкти природно-заповідного фонду мають бути деталізовані з урахуванням цілі і мети їх створення, а також вимог по охороні рідкісних видів та оселищ. Лісовпорядкування має включати рекомендації щодо управління лісовими об'єктами ПЗФ відповідно до мети створення і збереження об'єктів заповідання.

- 10.5 Оселища, що підлягають охороні в рамках Смарагдової мережі, мають бути ідентифіковані, а їхнє управління проаналізованим на предмет доцільності та ефективності. Лісовпорядні матеріали щодо оселищ Смарагдової мережі (а також репрезентативних та особливо цінних для збереження лісів) мають бути розроблені з урахуванням вимог по охороні рідкісних видів та оселищ.
- 10.6 Збереження в лісах важливих для біорізноманіття елементів, таких як окремі старовікові дерева, дерева з дуплами, наявність сухостійної та лежачої мертвої деревини різних розмірів та різних стадій розкладу.
- 10.7 Відновлення деградованих водно-болотних угідь та торфовищ у складі лісового фонду, а існуючі водно-болотні угіддя у лісах мають бути захищені від осушення та інших негативних факторів, які призводять до їхньої деградації.
- 10.8 Не втручання у природні процеси має розглядатися як одна із опцій лісоуправління, зокрема - одна із пріоритетних у об'єктах природно-заповідного фонду, особливо цінних для збереження лісах.
- 10.9 Збереження біорізноманіття на екосистемному рівні має забезпечуватися підтримкою та відновленням мозаїки видового та вікового різноманіття лісів, у відповідності з місцевими природними умовами.
- 10.10 Має забезпечуватися підтримка і збереження окремих, незначних за площею природних типів оселищ: рідколісся на пісках, заболочені ділянки і заплавні ліси, ліси пасовищного типу тощо.

11. Підтримка водоохоронної та ґрунтозахисної ролі лісів.

- 11.1 Має бути здійснено перехід від суцільнолісосічної системи рубок до вибіркової, в першу чергу в гірській місцевості, задля уникнення подальшої ерозії ґрунту.
- 11.2 При лісозаготівлі мають використовуватись ощадливі з точки зору збереження ґрунту і попередження ерозії технології і процеси, особливо в гірській місцевості, наприклад трелювання повітряно - канатними установками тощо;

11.3 Лісове господарство в лісах захисної та рекреаційно-оздоровчих категорій має максимально враховувати пріоритетні функції вказаних категорій лісу, зокрема, сталість постійного лісового покриття.

11.4 Заходи повинні бути спрямованими на підтримання родючості ґрунту після здійснення суцільних рубань, такі як подрібнення і розкидання відходів лісозаготівлі тощо.

12. Ефективне управління лісами зони відчуження, зоні ООС та у Південно-східному регіоні України

Основною задачею є забезпечення повноцінного контролю і фінансування здійснення лісгосподарських заходів в зоні відчуження, ООС та Південно-східного регіону України.

12.1 Основні напрями діяльності:

- утримання радіонуклідів та запобігання їх неконтрольованій міграції.
- лісовідновлення за рахунок природного поновлення корінних видів дерев;
- зниження пожежної небезпеки;
- приведення до належного стану охоронних зон лінійних об'єктів та смуг відведення автодоріг.

З метою подолання негативних наслідків збройного конфлікту, забезпечення збереження та відтворення лісів, передбачити заходи:

- проведення попередніх інженерних заходів з виявлення та ліквідації боєприпасів;
- комплексне обстеження на предмет техногенного забруднення земель;
- для земель, визнаних техногенно забрудненими, необхідна розробка спеціальних місцевих програм лісорозведення;
- лісопатологічне обстеження з метою призначення санітарно-оздоровчих заходів, протипожежного влаштування, охорони та захисту лісів від пожеж, шкідників та хвороб;
- проведення лісовпорядкування з метою визначення обсягів знеліснення.

Виконання зазначених заходів сприятиме збільшенню площі лісів, збереженню біорізноманіття, задоволенню потреб суспільства в лісових

ресурсах, поліпшенню водорегулюючих, ґрунтозахисних, рекреаційних та інших корисних властивостей лісів, створенню нових робочих місць для населення, зменшенню загрози деградації земель.

13. Інтегрування розвитку транспортної мережі заготовленої деревини із розвитком туристичного потенціалу у Карпатському регіоні здійснюється шляхом:

- використання лісових доріг і подальший розвиток їх мереж у більш віддалених лісистих територіях із меншим обсягом щорічного вивезення деревини;
- підвезення деревини до лісових доріг за допомогою застосування підвісних кабельних установок (насамперед мобільних) із одночасним застосуванням кінного, колісного транспортування, яке має мінімальне навантаження на одиницю площі ґрунту, а також застосування спеціального способу трелювання на схилах за допомогою дерев'яних жолобів (ризування);
- використання вузькоколійної залізниці із рекреаційною метою розвитку туристичного потенціалу Карпатського регіону.

14. Фінансування заходів з підтримання екологічної стійкості лісів та збереження біорізноманіття в лісах.

Заходи з підтримки екологічної стійкості лісів та збереження біорізноманіття в лісах повинні здійснюватися як за рахунок коштів лісокористувачів, зароблених від реалізації деревини так і за рахунок бюджетних коштів, зокрема спеціального фонду фінансування лісового господарства, фондів охорони навколишнього природного середовища та інших, не заборонених законом джерел.

3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВАГОМОГО ВНЕСКУ ЛІСІВ В РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

Ліси – основа лісового сектору економіки і чинник розвитку сільських територій та територіальних громад.

Ефективність здійснення заходів з ведення лісового господарства є основною рушійною силою отримання доданої вартості у лісовому господарстві, що в свою чергу сприятиме оптимізації витрат і збільшення прибутків підприємств лісової галузі.

Основним цілями для економічного розвитку лісового господарства є:

3.1. Підвищення економічного потенціалу лісів.

Підвищення економічного потенціалу лісів передбачає збільшення частки лісового сектора у ВВП України шляхом отримання максимально можливого доходу в процесі невиснажливого ведення лісового господарства, яке забезпечує виконання лісами екологічних і соціальних функцій, при цьому забезпечуючи фінансову стабільність лісогосподарських підприємств та максимальну додану вартість деревообробних підприємств і інших споживачів продукції і послуг за рахунок:

- безпосереднього збільшення обсягів заготівлі деревини до науково обґрунтованого рівня невиснажливого лісокористування;
- отримання та реалізації деревини вищої якості;
- зведення до обґрунтованого мінімуму залишків відходів лісозаготівлі;
- максимального зменшення залишків не реалізованої деревини на складах;
- розширенню кількості і асортименту іншої деревної і недеревної продукції та послуг.

3.2. Впровадження прозорого ринку деревини шляхом:

- врегулювання правил торгівлі деревиною, у яких пріоритетом повинен бути рівний доступ до ресурсу усіх споживачів;
- вдосконалення методики визначення собівартості деревини;
- гнучкого формування цін з врахуванням тенденцій на світовому ринку;
- запобігання проявам корупції завдяки відкритості та загальнодоступності інформації про рух деревини від продавця до покупця, ціни та обсяги продажів.

3.3. Підвищення конкурентоздатності лісогосподарського виробництва.

Конкурентоздатність лісогосподарського виробництва полягає у здатності підприємств лісового господарства випускати конкурентоспроможну продукцію завдяки:

- оновленню засобів виробництва;
- застосуванню прогресивних технологій лісовирощування, лісозаготівель та інших виробничих процесів;
- забезпеченню розвитку лісової транспортної інфраструктури;
- оптимізації виробничих витрат і зниженню собівартості реалізованої продукції;
- підтвердженню походження деревної і недеревної продукції із лісів зі сталим лісоуправлінням.

Маркетинговим інструментом підвищення конкурентоздатності лісогосподарського виробництва є лісова сертифікація. На державному рівні повинна здійснюватися всебічна підтримка національної системи лісової сертифікації за схемою PEFC та системи сертифікації за міжнародною схемою FSC як основи здорової конкуренції при досягненні спільних цілей.

У процесі здійснення змін пріоритетним напрямком державної лісової політики має бути подання об'єктивної інформації та спростування негативного іміджу лісового господарства України в країні та світі.

3.4. Формування загальнодержавного балансу заготівлі та споживання деревини.

Основними завданнями формування загальнодержавного балансу заготівлі і споживання деревини є:

- формування прогнозних показників заготівлі деревини на основі попиту деревообробних підприємств, визначення загальної кількості деревини, яка може бути реалізована;
- визначення фактичних обсягів заготівлі деревини і її споживання з врахуванням імпорту деревини і деревинної продукції первинної і вторинної переробки (пиломатеріалів, плитних матеріалів), що сприятиме підвищенню попиту на вітчизняну деревину, її повному використанню, заміщенню імпорту підприємствами повного циклу переробки деревини, тим самим підтриманню деревообробників як повного циклу, так і первинної та вторинної ланки;

- створення перепон для тіньового обігу деревини і деревних матеріалів.

3.5. Популяризація використання виробів з деревини в суспільстві:

- пропагування дерев'яного домобудівництва;
- запровадження заходів для «каскадного» використання вжитої деревини, щоб використана в будівельній/деревообробній та іншій промисловості деревина йшла на подальшу переробку або потреби енергетики;
- використання відходів деревообробної галузі, на енергетичні потреби, що в свою чергу зменшить шкідливий вплив на навколишнє середовище від використання традиційної енергетики;
- у рамках розвитку відновлюваної енергетики та досягнення кліматичної нейтральності розробка регіональних програм, що передбачають перехід на централізоване опалення або опалення соціальних об'єктів з використанням твердопаливних котелень на дровах, пелетах та деревинній трісці.

3.6. Поліпшення інвестиційної привабливості лісового сектору економіки для створення задіяних у ньому мікро, малих, середніх та великих підприємств завдяки:

- визначеності та стабільності державної лісової політики;
- встановленому напрямку розвитку на комплексне використання лісової деревинної і недеревинної продукції та послуг;
- вільному конкурентному доступу споживачам до усіх видів лісових ресурсів;
- прозорим процедурам залучення суб'єктів приватної форми власності до надання послуг лісогосподарським підприємствам;
- запровадженню державної програми підтримки інвестицій для закупівлі сучасної лісогосподарської техніки і обладнання та впровадження природозберігаючих технологій.

3.7. Удосконалення системи оподаткування та фінансування лісогосподарської діяльності, встановлення справедливої бази оподаткування для постійних лісокористувачів, що надасть додаткові можливості для розвитку:

- запровадження єдиного лісового податку (взаємін рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів та податку на лісові землі);
- зменшення відрахування відсотку чистого прибутку лісогосподарських підприємств до державного бюджету з метою фінансового забезпечення досягнення стратегічних цілей;

- створення спеціального фонду фінансування лісового господарства з метою підтримки лісового господарства Півдня та Сходу України, реалізації програм протипожежного захисту лісів, фінансування створення нових лісів, розвиток науки тощо.

3.8. *Запровадження системи економічних стимулів, пільг, дотацій для активізації суб'єктів господарювання у деревообробній галузі, які використовують безвідходний цикл переробки деревини:*

- зниження вартості високотехнологічного деревообробного обладнання, зокрема за рахунок тимчасового скасування митних платежів на його імпорт;
- встановлення податкових пільг зі сплати вхідного ПДВ на деревообробне обладнання безвідходного циклу переробки;
- запровадження спеціального мита на деякі види деревинних матеріалів, що ввозяться в Україну в значних обсягах та їхнє ввезення заподіює шкоду національному виробнику.

3.9. *Розвиток державно-приватного партнерства спрямований на:*

- розширення видів діяльності, зокрема таких як використання відходів лісозаготівлі, будівництво, облаштування та забезпечення функціонування споруд для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, потреб мисливського господарства та проведення науково-дослідних робіт;
- розширення форм партнерства, з можливістю переходу на довготривалі відносини та справедливий розподіл ризиків і доходів, створення лісових кластерів у регіонах високої лісистості;
- надання кваліфікаційної підтримки персоналу суб'єктів підприємницької діяльності.

3.10. *Монетизація екосистемних послуг лісового господарства та збільшення їхньої частки:*

- розроблення та затвердження методики оцінки екосистемних послуг, які надають ліси;
- реорганізація системи нарахування і використання екологічного податку, аби дозволити використовувати кошти місцевих та державного фонду охорони навколишнього природного середовища на оплату наданих лісами екосистемних послуг, заходи підтримання екологічної стійкості лісів та збереження біорізноманіття в лісах.

3.11. *Популяризація і ефективне впровадження використання недеревинних ресурсів лісу шляхом:*

- покращення співпраці державних лісових підприємств і приватного бізнесу, популяризації продукції в Україні і за кордоном;

- використання недеревинних ресурсів лісу поряд з туризмом і рекреацією, як ключового напрямку експлуатації відновлювальних ресурсів, які забезпечують збереження біорозманіття;
- впровадження передових технологій природокористування з повним циклом заготівлі й переробки недеревинних ресурсів лісу;
- визначення оптимального цільового призначення кожної ділянки лісу для створення кадастру недеревинних ресурсів лісу;
- створення плантацій дикоросів;
- виробництво інноваційних видів продукції з використанням технологій швидкого заморожування і вакуумної упаковки тощо.

4. РЕКРЕАЦІЯ ТА ВІДКРИТЕ СУСПІЛЬСТВО

Популяризація використання лісів для туризму та рекреації, створення умов для залучення коштів бізнесу в розвиток туристичної інфраструктури в лісовій галузі є основною метою пропонованих змін.

Вся суспільно важлива інформація про ліси незалежно від форми власності лісів повинна бути у відкритому доступі. Відкритість до громадськості і прозорість рішень є пріоритетними задачами.

4.1. Для покращення використання рекреаційного потенціалу лісів планується:

- 4.1.1 Розвивати інфраструктуру для туризму та рекреації, в т.ч. створення та облаштування екологічних стежок, туристичних шляхів, місць відпочинку, рекреаційних стоянок та іншої інфраструктури.
- 4.1.2 Створити умови для залучення коштів бізнесу в розвиток туристичної інфраструктури в лісовій галузі.
- 4.1.3 Проводити моніторинг туристичного руху та аналіз даних для подальшого ефективного менеджменту відвідування лісів, в т.ч. через запровадження сучасних ІТ технологій.
- 4.1.4 Запровадити заходи по унормуванню туристичного потоку, з урахуванням максимально допустимого розрахованого

рекреаційного навантаження для уникнення рекреаційної дигресії та негативного впливу на біорізноманіття.

- 4.1.5 Забезпечити безпеку відвідувачів, в тому числі організацію превентивних заходів та інформування щодо прав та обов'язків туристів в лісі.
- 4.1.6 Створення доступності рекреації у лісах для маломобільних груп населення, в т.ч. для осіб з інвалідністю.
- 4.1.7 Залучати до планування та організації заходів рекреації в лісах волонтерів.
- 4.1.8 Здійснювати активну та сучасну комплексну популяризацію лісів України для туризму як всередині держави, так і закордоном.
- 4.1.9 Розробити веб ресурси та мобільні додатки щодо рекреації в лісах.
- 4.1.10 Розвинути співпрацю з туристичним бізнесом та органами місцевого самоврядування.

4.2 Підвищити якість та доступність інформації про ліси та лісове господарство.

- 4.2.1 Вся суспільно важлива інформація про ліси незалежно від форми власності лісів повинна бути у відкритому доступі.
- 4.2.2 Екологічна освіта стосовно цінності лісів загалом, як живої екосистеми, так і окремих її компонентів, має запроваджуватися паралельно із розвитком туристичної та рекреаційної інфраструктури (наприклад, у вигляді візит-центрів, екологічних стежок, тематичних інтерактивних екскурсій і т.д.).
- 4.2.3 Впровадження інформаційних технологій у систему управління лісами та підвищення прозорості даних стосовно лісів та лісового господарства.
- 4.2.4 Моніторинг стану лісів, інвентаризація та ефективне управління даними.
- 4.3. Забезпечити механізм залучення місцевих громад до управління цінними для громад лісами (ягідники, місця рекреації, тощо).

5. ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОСВІТА

Основна мета якісна підготовка кадрів для лісової галузі.

Система наукових установ і підприємств, які займаються дослідженням в лісовій галузі потребують оновлення.

Пріоритетним є розроблення комплексу заходів щодо покращення екологічної освіти населення, як щодо організації лісогосподарської діяльності, так стосовно цінності лісів загалом, як живої екосистеми.

Вища лісова освіта та наука на сучасному етапі розвитку України повинна бути інтегрована у лісову політику, бути невід'ємною частиною взаємовідносин зацікавлених органів держаного управління лісами, суспільства та практичного лісівництва.

Головним пріоритетом підготовки майбутніх фахівців є формування у них бачення та принципів, надання достатнього рівня фахових теоретичних знань та відповідних практичних навичок щодо забезпечення сталого управління лісами, зокрема, виконання всього комплексу лісогосподарських та інших необхідних заходів, які забезпечать формування стійких та продуктивних лісів в умовах змін клімату та інших непередбачуваних викликів майбутнього на основі застосування інформаційних технологій та останніх наукових знань про природу лісових екосистем.

5.1. Для покращення системи лісової освіти планується:

- 5.1.1. Підвищити вимоги до якості освітніх програм підготовки бакалаврів і магістрів лісового господарства, зокрема, щодо оцінки відповідності академічної та професійної кваліфікації науково-педагогічних працівників, залучених до викладання навчальних дисциплін.
- 5.1.2. Налагодити ефективну співпрацю між університетами та лісогосподарськими підприємствами для впровадження наукових розробок та передового міжнародного досвіду у виробництво.
- 5.1.3. Створити умови, необхідні для покращення інвестиційної привабливості наукової, науково-технічної і інноваційної діяльності галузевих наукових установ.
- 5.1.4. Розробити механізми ефективного впровадження сучасних досягнень науки у лісогосподарське виробництво.
- 5.1.5. Створити сучасну технічну бази для забезпечення наукової діяльності на належному рівні.

V. Інструменти реалізації Стратегії

Інструментом реалізації Стратегії є План заходів щодо реалізації Стратегії, що затверджується окремим актом Кабінету Міністрів України і повинен містити чіткі і послідовні заходи щодо управління лісової галуззю, строки та перелік виконавців щодо усіх напрямів та цілей зазначених у відповідному розділі Стратегії. Цей план є обов'язковим для виконання всіма виконавцями, зазначеними у ньому.

План заходів щодо реалізації Стратегії повинен передбачати питання щодо комплексного розвитку галузі, що забезпечить щорічний аналіз її виконання та коригування виконання завдань Стратегії на наступні роки.

Органами, що забезпечують реалізацію Стратегії, є Міндовкілля, Держлісагентство, інші міністерства та центральні органи виконавчої влади, які беруть участь у розробленні проектів нормативно-правових актів з питань реалізації Стратегії.

VI. Фінансове забезпечення впровадження Стратегії

Реалізація заходів, визначених Стратегією, здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів лісокористувачів, а також інших джерел, у тому числі коштів міжнародних організацій та іноземних інвесторів.

VII. Очікувані результати

Реалізація Стратегії сприятиме зниженню рівня корупції у лісовому господарстві, забезпеченню чіткого розмежування функцій між суб'єктами управління галузі, створенню дієвої системи контролю за веденням лісового господарства, переведенню лісового господарства на засади сталого розвитку та ефективному управлінню лісовим господарством, збільшенню площі лісів держави, збереженню біорізноманіття та невиснажливого лісокористування, задоволенню потреб суспільства в лісових ресурсах, поліпшенню водорегулюючих, ґрунтозахисних,

рекреаційних та інших корисних властивостей лісів, створенню сприятливіших умов для розвитку підприємництва та нових робочих місць, зменшенню загрози деградації земель, зростанню частки продукції лісового господарства у внутрішньому валовому продукті, забезпеченню зайнятості та соціальної захищеності працівників лісового сектору, зростанню інвестицій у лісову галузь, а також гармонізації норм ведення лісового господарства України з відповідними критеріями Європейського Союзу.

VIII. Моніторинг та оцінка ефективності впровадження Стратегії

Моніторинг та оцінку ефективності реалізації Стратегії щорічно проводить Міндовкілля. З метою дотримання об'єктивності та неупередженості проведення такого моніторингу та оцінки до його проведення передбачено залучати наукові установи, неурядові організації та незалежні інститути.